

«NO HE HAGUT DE LLUITAR PER CONTINUAR PENSANT SENZILL»

Victòria dels Àngels: La veu humana

Amb quasi 65 anys i 44 d'activitat en el món de la música, Victòria dels Àngels, una de les veus més belles d'aquest segle, no veu el moment de retirar-se, és una cosa que ha d'arribar poc a poc, perquè és la manera natural de desaparèixer les coses.

F. Sellés

Victòria dels Àngels no té res de la imatge que un es fa d'una diva. Dotada d'una energia extraordinària, la seua imatge, però, estaria entre allò que en diem una dona de sa casa i l'es-

perit místic. Una mirada de resignació —acceptació, en diu ella— que no amaga vicissituds, acompanyada d'un somriure esbossat, estoic però que no desdenya la riella quan toca— conformen el marc perfecte per recrear la mística pietat de l'Elisabeth de Wagner o la quotidianitat tocada de *morbidez* de la Mimí pucciniana. No debades la seva *Bohème* és un dels discos d'òpera més venuts. L'Elisabeth del *Tannhäuser*

«S'ha perdut l'artesanía de la vida».

va tenir l'oportunitat de recrear-la al mateix Bayreuth i a hores d'ara continua sent l'única cantant diguem-ne mediterrània que ha accedit al *sancta sanctorum* de la música wagneriana.

El passat 23 de desembre va fer la seua lliçó magistral al Paranimf de la Universitat de Barcelona. El motiu, el nomenament com a doctora *honoris causa*. Un acte, si més no, de justícia de la Universitat envers qui, sorgida dels seus estaments més modestos, ha portat el seu art a cotes màximes. I de Barcelona, que no sempre ha sabut reconèixer allò que universalment i unànimement és fora de tot dubte. Victòria dels Àngels venia, així, a completar la tríada, ara ja, de catalans il·lustres que han vist honorat el seu treball amb aquesta distinció:

Pau Casals i Frederic Mompou.

—*Per començar, ¿què ha significat per a vostè el nomenament com a doctora honoris causa de la Universitat de Barcelona, un àmbit que ha estat la seua casa durant tant de temps?*

—Doncs ja no sé què dir d'això. Ho

he dit ja tot. Que és una de les coses que més m'han emocionat en la meua vida. És molt important. Un *honoris causa* sempre és una cosa important, sobretot si la gent sap què és. Hi ha gent que no. Per a mi, més que important ha estat una cosa sentimental. Molt emocionant. Perquè jo vaig viure vint-i-cinc anys en aquella universitat, vaig néixer allà i llavors la universitat per a mi és la meua casa. Jo vaig viure la uni-

versitat amb un gran afecte i llavors ha estat una cosa molt emocionant.

—*Al setembre que ve vostè canta en els actes organitzats per La Crida a Estrasburg...*

—... Bé, ells me'n van parlar, però no he quedat encara en res definitiu. Em van demanar si jo hi estaria disposada. I vaig dir que amb molt de gust, però res més. En principi hi estic disposada.

—*¿El fet de cantar per a un acte de La Crida vol dir que d'alguna manera vol deixar clara d'una vegada la seua catalanitat, vol rescabalar-se pel fet d'haver patit una certa discriminació a causa dels seus cognoms López Garcia?*

—Sí, jo estic una mica cansada. Jo sóc un dels altres catalans, jo vaig néi-

xer aquí, filla d'una mare castellana i un pare andalusí i sempre m'he considerat catalana cent per cent. I en un moment en què estàs insistint molt, jo sóc catalana, jo sóc catalana..., m'he trobat amb gent que no ho veia així. És terrible, i hauria de ser una cosa molt senzilla. No sé, no sé si és per ratificar la meua catalanitat. Amb el López Garcia és impossible fer-ho.

La Crida és entrar en una via política, jo no sóc apolítica —no hi ha ningú que ho sigui—, però no m'agrada ficar-m'hi perquè quan estàs en una via política no pots dir a aquells que dirigeixen «això no m'agrada». No m'agraden les coses que fan diferències i La Crida també fa diferències. Dins La Crida n'hi ha que pensen que hi ha altres catalans. Si els de La Crida m'accepten és imponent, però és una llàstima que a Catalunya els altres catalans ens hàgim de ratificar. Nosaltres no tenim la culpa de tot el que ha passat, nosaltres, els pobres fills de castellans que estan aquí treballant, no som els que van entrar a conquistar. No en tenim la culpa i estem pagant el pecat original. Als que veritablement estimem Catalunya i la sentim nostra ens fa molt de mal al cor. És cert que n'hi ha que no, que ni tan sols els agrada parlar català. Aquests, potser s'ho mereixen, que no els estimin. Malament quan algú ha de ratificar-se. Però jo no he tingut mai aquesta preocupació.

—*I, a la inversa, ¿s'ha sentit manipulada alguna vegada políticament?*

—No.

—*Si no m'enganye, són quaranta-quatre anys de carrera. Fent-ne un balanç, ¿quins serien els moments més importants?*

—Tot és important. Són com esglaons. Mai no pots dir «aquest és important i aquest ho és més». Jo ho considero, tot, important. Tot allò que es fa a la vida és important. Inclús als teatres més insignificants ho fas amb el desig que sigui tan ben fet com al gran teatre.

—*Als cinquanta és quan vostè comença a triuïmfar als grans teatres d'òpera d'arreu del món. És una època molt mitificada, sobretot pel que fa a la gran abundor de veus excel·lents. ¿Era aleshores el món de l'òpera molt diferent al d'avui dia?*

—Molt diferent. Les possibilitats a Europa eren menors, a causa de la passada guerra i tots els cantants, tots els grans, se'n van anar al Metropolitan de Nova York. Hi estàvem tots ficats,

CENTRE MUNICIPAL DE CULTURA D'ALCOI

Exposicions
de pintura

HERNANDEZ I PIJOAN
FRANCESC BORDAS

* * *

Concerts

QUARTET DE TROMBONS

«AITANA»

13 de maig

FLORES CHAVIANO

—guitarra—

18 de maig

* * *

Teatre

«POSSIQUETEVEVE»

de Juli Cantó

6 de maig

«LAS DAMAS DEL JUEVES»

de L. Bellon
amb

Maria Asquerino
Lola Cardona
Gemma Cuervo

26 de maig

Björling, Del Monaco, Nilsson, Renata Tebaldi... Teníem una manera de treballar molt diferent a la d'avui dia, ara hi ha la televisió, la publicitat, les multinacionals... Nosaltres treballàvem amb l'entusiasme d'aconseguir un èxit pel nostre treball. Aleshores hi havia ja la claca, cosa que era molt criticada per nosaltres mateixos, era una cosa que estava més enllà del fet artístic. Avui dia, els pocs que quedem d'aquella època no ens trobem bé amb aquest comportament.

—*¿Pensa que avui dia la suposada grandesa d'alguns cantants no és més que un fenomen publicitari?*

—Avui dia, els premis cal donar-los a la publicitat que hi ha tan ben feta. D'una cosa petita es fa una cosa gran i la gent s'ho creu. No sols els detergents, també passa amb l'art. Hi ha molta manipulació per fer d'un no-res un èxit. Tot això queda fora del que jo vaig aprendre, per a mi és un món a part. No perquè el passat sigui millor, però aleshores hi havia un respecte per l'art i una dedicació que no buscava coses enganyoses.

—*No fa massa temps vostè va declarar que s'alegrava d'abandonar aquest món.*

—No és que m'alegrés. És que no el trobo a faltar. Sovint es pensa en el moment que no tindrem una cosa, i ens fa por. I no és així, progressivament les coses t'arriben d'una manera que no trobes a faltar res. Inclús la mort, l'acceptes perquè és una progressió. Llavors, jo vaig deixar l'òpera i no la trobo a faltar. Ara no m'hi trobaria, perquè es treballa d'una altra manera. Ara, sense una multinacional, pel teu propi treball tu no ets res. Quan et trobes amb aquests problemes d'honestetat, t'estimes més estar-ne fora. Jo la vaig deixar progressivament, a partir que vaig tenir el primer fill. Jo feia òpera i lied, que em resultava més flexible per compaginar la vida artística amb la familiar. Tots els col·legues anaven desapareixent, i això marca un altre ritme. Hauria trobat més a faltar la música de cambra.

—*¿L'òpera comparada amb el lied pecaria de superficial?*

—Moltes vegades es fa superficial. L'òpera és una pinzellada més grossa, en tot. Has de crear un personatge i tens uns elements que t'ajuden a fer un èxit. Cantar un lied és molt diferent, perquè és una poesia a través de la teva ànima, ets solament tu, Victòria. És una cosa molt més elevada, has de tenir una preparació més gran, és un cara a cara amb el públic, sense la parafernàlia d'elements extramusicals,

elements que distreuen. El públic del lied és més minoritari. No és el típic públic a la italiana. El meu públic sempre ha sigut minoritari.

—*¿Una de les característiques negatives d'avui seria la massificació?*

—Amb la televisió un cantant és famós d'avui a demà. Llavors entra en joc la mandra, el cantant ja no ha de treballar tant per ser reconegut.

—*¿És aquesta una de les causes que ja no hi haja els grans cantants d'abans? ¿Per què no se'n donen més?*

—Els grans cantants ja són gent gran. No tenim cantants de 25 anys. S'ha socialitzat. Hi ha un bon nivell, però no hi ha stars espectaculars que hagin sortit ara i tinguin 25 anys. I no sé a què és degut, és una pregunta que la fan a tothom i que jo no sé contestar. Passa en tots els àmbits de l'art. Hi ha baixades i pujades. Potser de sobte començarà a aparèixer gent especial.

—*Pel que deia referent a l'enganyós fenomen de la publicitat tan rellevant ara, ¿un personatge com Elsa Maxwell, que des de les seues columnes tant va esbombar els afers de la Callas, no seria una mena d'equivalent?*

—Elsa Maxwell era un fantotxe, estava molt per la cosa social, però no era exactament publicitat. Ella no tenia res a veure amb el món de la música. Era una època en què els periòdics no tenien altra cosa a fer que traure la senyora Callas amb coses que no eren. Exageraven, la deformaven, van abusar molt del seu caràcter. I la senyora Maxwell el que feia era anar al darre dels famosos per fer-se publicitat ella mateixa. Era un fantotxe de l'alta societat.

—*La Callas i la Schwarzkopf eren les altres dues grans artistes de la seua casa de discos —EMI—. D'alguna manera copaven el repertori italià i alemany respectivament. ¿La seua dedicació al lied i l'òpera francesa va ser una cosa només voluntària o s'hi va veure d'alguna manera relegada?*

—No, en absolut. Cadascuna tenia el seu repertori. Dins d'EMI mateix jo vaig gravar molta òpera italiana.

—*La seua Bohème és un dels discos d'òpera que més s'han venut. La seua Mimí és fins a tal punt reeixida que constitueix tota una referència per a cantants que posteriorment han abordat el personatge. ¿S'hi identifica més que amb un altre?*

—És un personatge que em va molt. Del segle passat, molt romàntic... m'hi he sentit molt vinculada. A més, sóc una entusiasta de Puccini. Aquella gravació deu molt al conjunt, es va fer en

«Em fa més mal una crítica personal que a la meua activitat artística».

tres dies. Potser l'èxit és degut a aquella espontaneïtat.

—*Quan una persona té el do de la seva veu i assoleix fama i glòria, ¿no arriba a sentir-se com tocada d'alguna cosa divina, com sobrehumana?*

—No. Jo quasi li diria que no he hagut de lluitar per continuar pensant senzill. Detesto l'exhibició, el *show off*. Potser és perquè vaig viure en un ambient molt senzill i m'ho vaig creure, em va inspirar molt aquest ambient i mai no em va agradar l'ambient de pose. La glòria i tot això... no.

—*És curiós, de vegades com més modesta és la procedència més fàcil és caure en això.*

—N'hi ha que sí, però en el meu cas no. M'agraden les coses senzilles. El meu ideal de casa, per exemple, és la casa d'atovó. Si aquesta no ho és, és perquè la va pensar el meu marit. A mi

m'agrada la vida senzilla, els amics senzills, els gestos senzills. I no em crec això de la glòria. La gent que es dona molta importància, quan arriba a casa i és a soles, no té ningú per demostrar la seua superioritat. I viure aquesta dualitat és terrible.

La meua visió de la vida és d'acceptació de tot. Amb aquesta idea ets sempre feliç. Hi ha hagut una acceptació de les coses que inclús no m'han anat bé a la vida. No s'és feliç quan es té, per exemple, un fill malalt. Però cal saber acceptar-ho. Jo tinc motius per sentir-me feliç perquè tinc coses que moltes persones no han pogut rebre, coses materials. I poder cantar, que és una cosa molt bella i molts dies es converteix en un plaer excepcional. Però la glòria, ¿què és la glòria? Un dia t'estimen i l'altre et deixen de costat. A mi em fa més mal una crítica personal que

una crítica a la meua activitat artística. M'estimo que em tractin amb normalitat. I tinc molts amics, i molts d'ells gent jove que he conegut a les cues del teatre. Tinc molts més amics joves que de la meua edat, perquè s'han acostat a mi d'una manera molt senzilla. Jo tinc pocs amics milionaris.

—*¿És difícil, doncs, fer amics dins el món artístic?*

—Sempre he tingut molt bona relació amb els cantants, i amb els instrumentistes. Jo mai no he volgut passar per sobre de ningú; quan se n'adonen, la relació es torna molt distesa, el tracte ja és més de persona a persona. Ara, aquelles amistats de la vida social duren el que dura un *party*.

—*Hi ha una pregunta que, donat el seu esplèndid aspecte, no sé si és lícit de fer. ¿Com afronta el retir?*

—Jo mai penso en el retir. Els que tenim carreres liberals no estem marcats per això. Si ho faig, serà a poc a poc, sense gires de despedida, que em sembla molt trist. *S'écouler...* que diuen en francès. Serà progressiu perquè la manera natural de desaparèixer les coses és a poc a poc. Llavors, jo desapareixeré. No ho he de decidir jo. El temps decideix per mi. El temps me'n dirà la fórmula. És clar que és una cosa trista no cantar més.

—*¿Tant significa per a vostè la música?*

—Des de petita ha estat sempre la meua companya, una cosa molt natural. És una forma d'alliberament, una forma de viure, de salut física i espiritual. Als nanos, a les escoles, els haurien de donar aquesta companya, seria una ajuda espiritual que afavoriria el seu desenvolupament. Tindríem un públic molt menys minoritari, i el minoritari seria millor.

—*¿Què espera fer encara?*

—Anar fent. Però tot el que hagi de fer, fer-ho amb molta calma. Estudiar, esperar... sempre s'espera un final. Cada any que compleixes penses que estàs més a prop de la mort, de passar a l'altre costat. Cada dia de la meua vida he pensat en la mort. No em fa por, de vegades se m'afigura com un repòs. I vull ser-ne conscient, vull saber que em moro. Fins aleshores, estimar les coses veritables, les que són de veritat, estimar molt, perquè, com deia el meu pare, has de guanyar-te els enemics, els amics ja els tens. Com a mínim he d'arribar al 2000. Em fa molta il·lusió veure el final del mil·lenni. Però quan penso en tot el que hauran de veure els que vindran, no voldria ser dins la seva pell. El futur no es veu gens clar. S'ha perdut l'artesanía de la vida. □